

Fénykép - Radisics Jenő (1856-1917), az Iparművészeti Múzeum igazgatója íróasztalánál, a múzeum igazgatói irodájában

Leltári szám:	NLT 17432
Készítés ideje:	1910 KÖRÜL
Készítés helye:	Budapest
Anyag:	üvegnegatív
Méret:	magasság: 12 cm szélesség: 9 cm

Radisics Jenő pályáját így értékelte az *Archaeologiai Értesítő* 1917/1. számában (p. 213.) megjelent nekrológ:

RADISICS JENŐ (1856 aug. 7 – 1917 január 5). A magyar múzeumok között, ha a Nemzeti Múzeumtól eltekintünk, alig van olyan, a mely három-négy évtizedesnél hosszabb múltra tekinthetne vissza. Innen van, hogy nálunk nagyon kicsi azoknak a múzeumi munkásoknak a száma, a kik mesterségüket ab ovo gyakorolják s a kik arra fiatalságuktól kezdve gyakorlatilag képezhessék ki magukat. Idősebb muzeális férfaink legtöbbje autodidakta s nagy nehézségek között, hosszas bukdácsolás után szerzi meg azokat az alapvető ismereteket és tapasztalatokat, a melyeket a rendszeres gyakorlatban a kezdő is játszva sajátíthat el. Habár az Iparművészeti Múzeum elhunyt igazgatója számos hosszabb külföldi tanulmányútja révén a tapasztalatszerzésben kevésbé szerencsés magyar társait megelőzte, valójában ő is önmaga nevelte magát muzeális pályáján. Mert hiszen, a mikor a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnál töltött rövid szolgálata után, huszonöt éves korában az Országos Iparművészeti Múzeumhoz jutott, nehéz lett volna Magyarországon olyan intézetet találnia, a hol a muzeális technika eszközeivel és gyakorlatával megismerkedhetik. Hogy Radisics Jenőből mégis az a kiváló és szerencséskezű szakember lett, a kinek őt ismertük, azt elsősorban hivatottságának köszönhetjük. Ez vonzotta őt arra a pályára, a mely abban az időben nálunk még nagy sikerekkel alig kecsegtetett, ez segítette át a kezdet nehézségein és szerzett neki babérokat pályája végén.

Az Iparművészeti Múzeum felállítása Pulszky Károly nevéhez fűződik, a ki az alapításnak a legegyszerűbb módját választotta: átvett a Nemzeti Múzeumból néhány ezer válogatott műtárgyat (még pedig a törvényhozás elengedhetetlen jóváhagyása nélkül) s ezzel egy csapásra meg volt adva az alap az új gyűjtemény számára. Az első igazgató azonban a lajstromozás befejezéséig sem jutott el utódja, a ki akkor már öt év óta dolgozott az intézetnél, Radisics Jenő lett. Fiatalon, erejének, munkakedvének teljében vette át 1887-ben a vezetést és - a legnagyobb dicséret, a mit hasonló pályafutású férfiúról el lehet mondani - amikor harmincévi munkájának végét szakította a halál, ifjúkori energiája, frissessége még csorbítatlanul megvolt.

Munkásságát nagy sikerek kísérték. A kezére bízott kis gyűjtemény hihetetlenül megnőtt három évtized alatt s alig nyolc év multával, hogy a vezetést átvette, már új, díszes palotába költözött be az Iparművészeti Múzeum. Másnak egy életre elég alkotás lett volna, hogy az intézet számára megteremtette az otthont Radisics Jenőt az új múzeumi épület tágas termei fokozott munkára serkentették.

Tevékenysége kettős irányban érvényesült. Egyfelől múzeumát igyekezett kiegészíteni másfelől a rendelkezésére álló téres helyiségek felhasználásával a legváltozatosabb kiállításokat rendezte, odaédesgetve ezekkel úgy a szakembereket, mint az okulásra szomjas nagyközönséget. Kiállításainak némelyike valóságosan a szenzáció erejével hatott. Olyan külföldi gyűjteményeket nyílt alkalm a magyar közönségnek megláthatni, a melyeknek nevelő és irányító hatását iparművészetünk, sőt művészi életünk egyes ágai is megérezték. Kitűnő összeköttetései, a melyeket elsősorban szeretetreméltó úri modorának köszönhetett. páratlan mozgékonyasága, fáradságot nem ismerő buzgótsága révén meg-nyíltak előtte a legnehezebben hozzáférhető források is. S hogy mennyi maradt itt az általa rendezett tárlatok anyagából, arról a múzeum termei tesznek tanúságot.

Az Iparművészeti Múzeum iránya igazgatása alatt erősen megváltozott. Ez az irányváltás nem mondható szerencsésnek s ennek dacára Radisicsnak mégis valóságos érdeme. A múzeum egy ideig valódi iparművészeti gyűjteménynek indult, olyannak, a minőnek a típusát a hervadhatatlan érdemű Brinckmann teremtette meg. Azonban amidőn Radisics azt látta, hogy a Nemzeti Múzeum igazi hivatásától, amely a hazai kulturális emlékek lehetőleg teljes összegyűjtésében, a nemzeti múltnak sokoldalú megrögzítésében csúcsosodik ki, mind jobban eltér, amikor látnia kellett, miként múlnak el felhasználatlanul a gyűjtésre kínálkozó legjobb idők s alkalmak, mint fogy el

lassanként a legszebb muzeális anyag, akkor úgy érezte, kötelessége átvenni a Nemzeti Múzeum által jóvá nem tehető könnyelműséggel mellőzött szerepet, s teljes erővel látott a magyar művelődéstörténeti emlékek: a bútor, a viselet, a házieszköz maradványainak gyűjtéséhez. Megszerezte a módot s az eszközöket kedvenc tervének: a magyar lakás (s a mi hozzá tartozik) történetét feltűntető interieur-sorozat felállításának megvalósításához. A korai halál megakadályozta terve kivitelében. A gyűjtés szempontjából ez nagy veszteség viszont kérdés, muzeális ügyünkre nem szerencse-e, hogy a terv nem jutott el a kivitelig. Mert azt a legelfogultabb szemlélő is beláthatja, minő groteszk dolog lenne, ha a Nemzeti Múzeum, a mely most hivatása tudatára ébredve a rendelkezésére álló minden eszközzel igyekszik a múlt mulasztásait jóvátenni, egy merőben más célra alapított állami intézetben lelne versengő társra. Radisics Jenő áldásos munkájának becses gyümölcsei azonban remélhetőleg ép úgy megtalálják az utat igazi helyükre, mint az anyaintézetből jogosulatlanul elvitt tárgyak, a melyek visszavándorlása a Xántus-féle néprajzi gyűjtés egy részének a néprajzi osztályba történt visszahelyezésével már megindult.

Úgy érezzük, állami múzeumaink kissé zagyva, s egyre határozatlanabb irányú fejlődésének Radisics Jenő józan elméje, erős keze s széleskörű tapasztalata tudott volna utat mutatni. Benne láttuk azt a magyar Bode-t, a kitől muzeális ügyeink reneszánsza kiindulhatott volna. S épp neki kellett eltávozni, a ki a legerősebb volt annyi gyöngye társa között. Sokat veszítettünk benne talán többet, nagyobbat, mint első pillantásra hinnők. Az idő fájdalmasan fogja megmutatni, hogy azok közé a ritka egyéniségek közé tartozott, akiknek helyét nem lehet betölteni. - Áldás emlékére.

H. L. (Hradovay László?)

A nekrológban felvetett kérdésekre Radisics Jenő hivatalbeli utóda, Végh Gyula reflektált *A Nemzeti Múzeum Régiségtára és az Iparművészeti Múzeum* című, a *Magyar Iparművészet* 1918/4. számában megjelent cikkében (ld. [itt](#)).

